

UPPKLARADE BROTT

SLUTLIG STATISTIK FÖR 2008

brå
brottsförebyggande rådet

Uppklarade brott

Sammanfattning

- År 2008 personuppklarades närmare 231 000 brott, vilket är cirka 8 procent fler brott än år 2007.
- Ökningen av antal personuppklarade brott märktes för flertalet olika brottskategorier, såsom sexualbrott, misshandelsbrott, butiksstöld och snatteri, bedrägeribrott, skadegörelsebrott och narkotikabrott.
- År 2008 klarades drygt 247 000 brott upp på teknisk väg, vilket är en ökning med drygt 11 procent jämfört med år 2007.
- Antalet tekniskt uppklarade brott ökade mest för bedrägeribrott, brott mot frihet och frid, narkotikabrott samt butiksstöld och snatteri.
- *Personuppklaringsprocenten* ökade med knappt 1 procentenhet jämfört med föregående år, till 17 procent år 2008. I ett längre tidsperspektiv har personuppklaringsprocenten fluktuerat kring en relativt konstant nivå.
- Den *tekniska uppklaringsprocenten* ökade med 1 procentenhet jämfört med föregående år, till 18 procent år 2008. I ett längre tidsperspektiv är trenden fortsatt ökande.
- Den *totala uppklaringsprocenten* ökade med knappt 2 procentenheter jämfört med föregående år, till 35 procent år 2008.

Inledning

Antalet uppklarade brott är ett mått på polisens, åklagarens och övriga brottsutredande myndigheters arbete med att ”åtgärda och klarlägga” de brottsanmälningar som upprättas. Begreppet *uppklarat* brott betyder antingen att en person bundits till brottet eller att brottet har klarats upp på annat sätt. Den första betydelsen benämns här *personuppklarat* och innebär att åtal har väckts, strafföreläggande har utfärdats eller åtalsunderlåtelse har meddelats. Det är ett grovt mått på de brottsutredande myndigheternas förmåga att binda gärningspersoner till de anmälda brotten. Den andra betydelsen benämns här *teknisk uppklaration* och innebär att det har beslutats om en annan typ av klarläggande, till exempel (genom beslutsgrunderna) att man inte kan styrka att ett brott begåtts eller att den misstänkta personen är minderårig (under 15 år). Resterande brott är *ouppklarade* eller under utredning. Där ingår de brott som inte anses möjliga att klara upp, till exempel på grund av att inget spaningsresultat uppnåtts eller att utredning visat att den skäligen misstänkte personen är oskyldig. *Uppklaringsprocenten* redovisar antalet brott som antingen personuppklarats eller klarats upp tekniskt under ett år, i procent av antalet anmälda brott under samma år (se nedan).

Uträkning av uppklaringsprocenten

$$\frac{\text{Antal uppklarade brott}}{\text{Antal anmälda brott}} = \text{Uppklaringsprocenten}$$

När du tolkar statistiken *Tänk på att...*

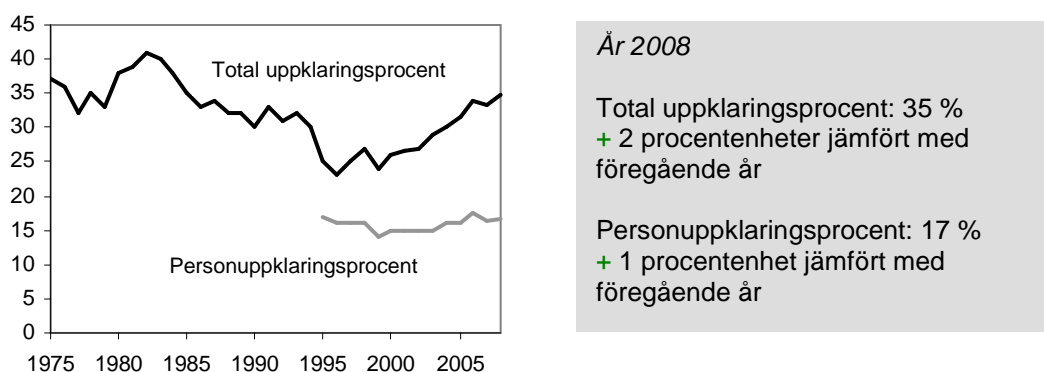
- en förändring i *uppklaringsprocenten* ytterst kan bero på två faktorer (se ovan). Dels en förändring i antalet anmälda brott, dels en förändring i antalet uppklarade brott. Det betyder bland annat att *uppklaringsprocenten* kan minska trots att antalet uppklarade brott har ökat. Detta om antalet anmälda brott har ökat i större omfattning.
- de uppklarade brotten som ligger till grund för beräkningen av *uppklaringsprocenten* även kan gälla brott som anmälts tidigare år.
- nivån på uppklaringen skiljer sig mellan olika typer av brott. Vissa brott är mer lättuppklarade än andra. För några brottstyper, som vissa våldsbrott, butiksstölder, rattfylleribrott och narkotikabrott, finns det ofta redan vid anmälan en identifierad misstänkt person, vilket leder till en hög uppklaringsprocent.
- brott som klarats upp genom beslut om att den misstänkte personen är yngre än 15 år räknas inte som *personuppklarade*, utan som *tekniskt uppklarade*. För vissa brottstyper där gärningspersonerna ofta är minderåriga, som till exempel misshandel mot person 7–14 år, är det ett vanligt förekommande beslut.

Utvecklingen av uppklarade brott

År 2008 anmäldes närmare 1,4 miljoner brott. Jämfört med år 2007 ökade de anmälda brotten med drygt 5 procent. Närmare 231 000 brott personuppklarades under året, vilket var en ökning med 16 900 brott (8 procent). Ökningen av antalet personuppklarade brott skedde i åtskilliga brottkategorier. Fler sexualbrott och framför allt fler våldtäktsbrott personuppklarades. Antalet anmälda våldtäkter ökade under år 2008, men i flera län kom man i större utsträckning än tidigare att klara upp våldtäktsbrott som har anmälts tidigare år (se mer i avsnittet Våldtäkt). Ökningen av antalet personuppklarade brott märktes även när det gäller misshandelsbrott, butiksstöld och snatteri, bedrägeribrott, skadegörelsebrott och narkotikabrott. Ökningen av de personuppklarade brotten innebar att *personuppklaringsprocenten* ökade från 16 procent år 2007 till 17 procent år 2008. Nivån har varit relativt konstant över tid.

Drygt 247 000 brott klarades upp på teknisk väg år 2008, vilket är en ökning med drygt 25 000 brott (11 procent) jämfört med föregående år. Den relativt stora ökningen härrör framför allt från bedrägeribrott, brott mot frihet och frid särskilt när det gäller ofredandebrott, narkotikabrott samt stöld och tillgreppsbrott. Antalet anmälda bedrägeribrott har ökat relativt mycket under året och därmed också antalet uppklarade brott (se mer i avsnittet Bedrägeribrott). Ökningen av antalet tekniskt uppklarade brott gav även en ökning av den *tekniska uppklaringsprocenten*, från 16 procent år 2007 till 17 procent år 2008. Det är den hittills högsta nivån i en stadigt ökande trend.

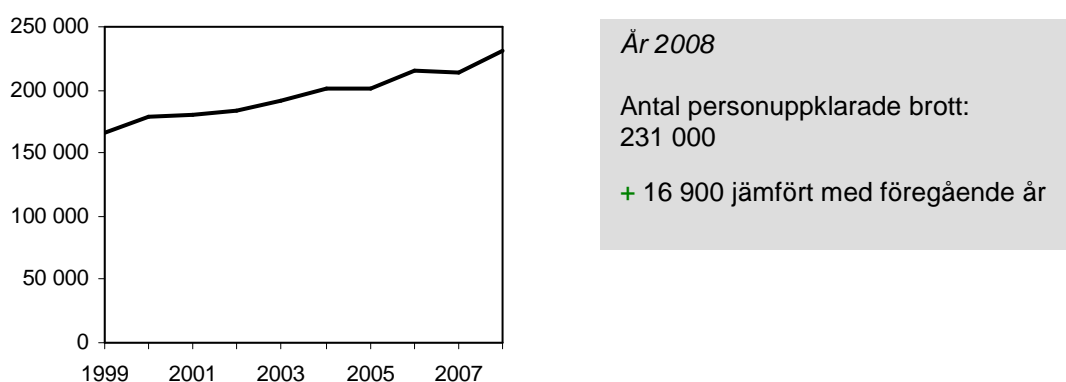
Sammantaget var den *totala uppklaringsprocenten* var 35 procent år 2008, jämfört med 33 procent år 2007. Under den senaste tjugofemårsperioden har utvecklingen av den *totala uppklaringsprocenten* varit ökande och årets nivå är den hittills högsta sedan år 1985. Av de 478 000 brott som totalt klarades upp år 2008 var 48 procent personuppklarade (231 000 brott) och 52 procent tekniskt uppklarade (247 000 brott). Av de uppklarade brotten år 2008 hade merparten, cirka 72 procent, anmälts under året, 23 procent under år 2007 och övriga 5 procent tidigare år (se figur 1).

Figur 1. Utvecklingen av den totala upplklaringsprocenten och personupplklaringsprocenten, åren 1975–2008.

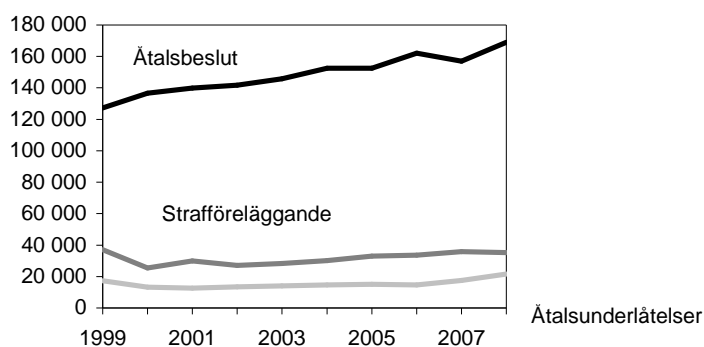
Personupplklarade brott

Utvecklingen av antalet personupplklarade brott har under den senaste tioårsperioden, med undantag för enstaka år, varit ökande (se figur 2). I slutet av 1990-talet minskade nivån något. Därefter har nivån successivt ökat fram till år 2008 då antalet personupplklarade brott uppgick till cirka 231 000 brott.

Figur 2. Utvecklingen av antalet personupplklarade brott, åren 1999–2008.

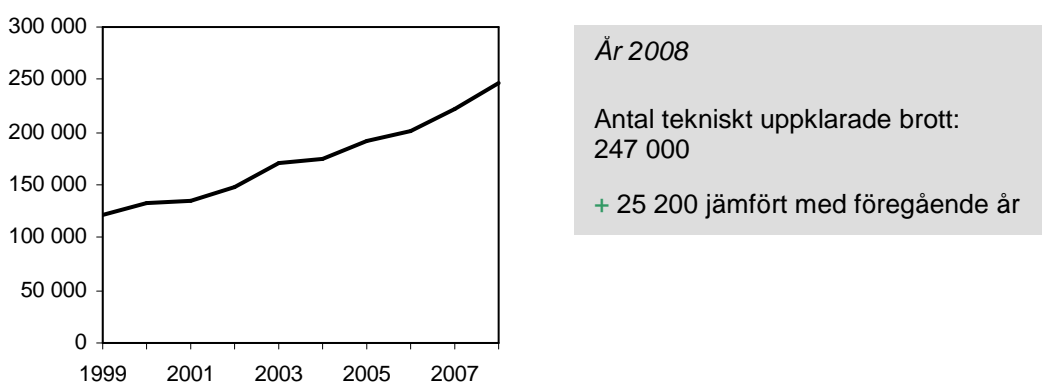
Majoriteten av de personupplklarade brotten ledde till åtal (se figur 3). För närmare tre fjärdedelar (169 000 brott) av samtliga personupplklarade brott beslutades det om åtal. Eftersom åtalsbesluten utgjorde huvuddelen av samtliga personupplklarade brott har utvecklingen varit ökande precis som utvecklingen för samtliga personupplklarade brott. För 16 procent av de personupplklarade brotten (36 800 brott) utfärdades strafföreläggande och för övriga 11 procent (24 800 brott) beslutades om åtalsunderlåtelse år 2008. Utvecklingen för strafföreläggande och åtalsunderlåtelser har varit relativt konstant sedan år 2000. Antalet åtalsunderlåtelser har dock ökat något de senaste tre åren.

Figur 3. Utvecklingen av antalet personuppklarade brott per typ av beslut, åren 1999–2008.

Teknisk uppklarade brott

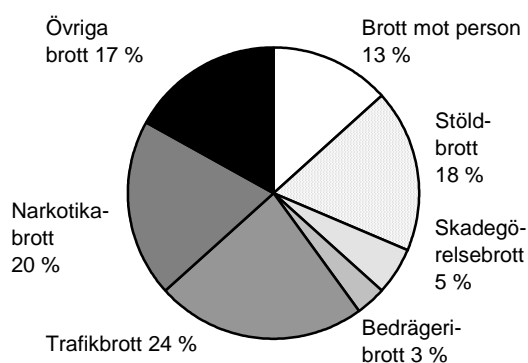
Antalet tekniskt uppklarade brott har ökat stadigt under den senaste tioårsperioden (se figur 4). Ökningen motsvarar nästan en fördubbling av antalet tekniskt uppklarade brott. År 1999 klarades 121 000 brott upp på teknisk väg, motsvarande antal för år 2008 var 247 000 brott.

Figur 4. Utvecklingen av antalet tekniskt uppklarade brott, åren 1999–2008.

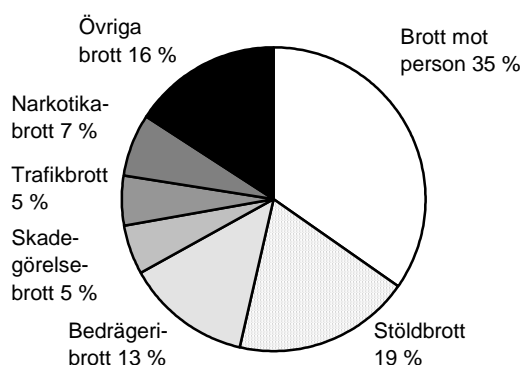
Struktur

Cirka en fjärdedel av de personuppklarade brotten utgörs av brottskategorin trafikbrott (se figur 5). Merparten av de personuppklarade trafikbrotten är olovlig körning och grov olovlig körning. Även brottskategorierna narkotikabrott och stöldbrott, främst stöld och snatteri i butik, är relativt vanliga bland de personuppklarade brotten. De utgör cirka en femtedel vardera. Brottskategorierna skadegörelsebrott och bedrägeribrott är minst vanliga bland de personuppklarade brotten, 5 respektive 3 procent.

Figur 5. Brottskategorier i procent av antalet personupplärade brott, år 2008 (230 626 personupplärade brott).

Den vanligaste brottskategorin bland de tekniskt upplärade brotten är brott mot person, de utgörs av 35 procent (se figur 6). Närmare hälften av de tekniskt upplärade brotten av kategorin brott mot person är brott om olaga hot och ofredande. Knappt en tredjedel är misshandelsbrott. Den näst vanligaste brottskategorin bland de tekniskt upplärade brotten är stöldbrott, 19 procent. Skadegörelsebrott och trafikbrott är de minst vanliga brottskategorierna bland de tekniskt upplärade brotten, de utgörs av 5 procent vardera.

Figur 6. Brottskategorier i procent av antalet tekniskt upplärade brott, år 2008 (247 403 tekniskt upplärade brott).

Utvecklingen av olika brottstyper

Det finns stora skillnader i *uppläringsprocenten* mellan olika brottstyper. Till viss del beror det på att brotten är olika svåra att klara upp. Nedan redovisas utvecklingen av olika brottstyper. Tabell 1 visar en översikt över antalet upplärade brott och *uppläringsprocenten* år 2008, dels för samtliga brott, dels för några brottstyper.

Brottstyp	Anmälda brott	Uppklarade brott			Uppklaringsprocent	
		Person-uppklarade	Tekniskt uppklarade	Totalt	Person-uppklarade	Totalt
Samtliga brott	1 377 854 ↑	230 626 ↑	247 403 ↑	478 029 ↑	17 ↑	35 ↑
Brott mot liv och hälsa (3 kap. BrB)	89 145 ↑	15 986 ↑	27 128 ↑	43 114 ↑	18 ↑	48 →
Sexualbrott (6 kap. BrB)	14 342 ↑	3 121 ↑	4 437 ↑	7 558 ↑	22 ↑	53 ↑
Stöldbrott (8 kap. BrB)	559 541 ↓	41 350 ↑	47 131 ↑	88 481 ↑	7 →	16 ↑
Bedrägeribrott (9 kap. BrB)	98 356 ↑	12 218 ↑	32 957 ↑	45 175 ↑	12 ↓	46 ↓
Skadegörelsebrott (12 kap. BrB)	195 088 ↑	7 945 ↑	12 890 →	20 835 ↑	4 →	11 →
Trafikbrott	82 380 ↑	53 807 ↓	13 313 ↑	67 120 ↑	65 ↓	81 ↓
Narkotikabrott	78 188 ↑	45 006 ↑	16 494 ↑	61 500 ↑	58 →	79 ↑

Pilansvisningarna (↑; ↓; →) anger förändringen jämfört med år 2007.

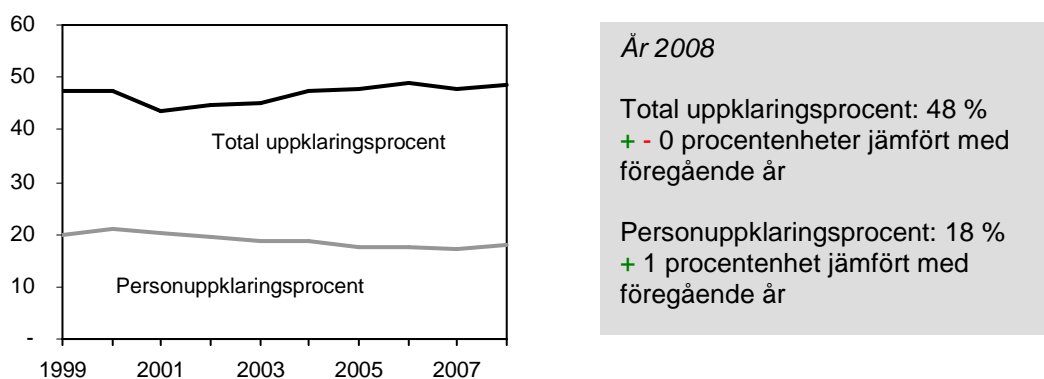
Tabell 1. Översikt över antal anmälda och uppklarade brott, fördelade på personuppklarade och tekniskt uppklarade brott, samt uppklaringsprocent år 2008.

Utvecklingen av uppklarade våldsbrott

Uppklaringsprocenten för våldsbrott är relativt hög jämfört med andra brottstyper eftersom det vid en relativt stor andel av det anmälda våldet ofta finns en identifierad misstänkt person.

År 2008 anmäldes cirka 89 000 våldsbrott (kap.3 brottsbalken), vilket är en ökning jämfört med föregående år. Även de personuppklarade våldsbrotten ökade dock i större omfattning än de anmälda brotten, till 16 000 brott år 2008, vilket innebär att *personuppklaringsprocenten* ökade med en procentenhet jämfört med föregående år, till 18 procent år 2008. De tekniskt uppklarade våldsbrotten ökade i ungefär samma omfattning som de anmälda brotten. Cirka 27 100 brott klarades upp tekniskt år 2008. Sammantaget betyder det att både den *tekniska uppklaringsprocenten* och den *totala uppklaringsprocenten* var oförändrade på 30 respektive 48 procent jämfört med år 2007.

Trenden under den senaste tioårsperioden är att både de anmälda våldsbrotten och de personuppklarade våldsbrotten har ökat. De anmälda brotten har ökat i högre grad, vilket resulterar i att utvecklingen för *personuppklaringsprocenten* är svagt nedåtgående. Nivåerna för år 2008 avvek dock från trenden. Antalet personuppklarade våldsbrott ökade mer än de anmälda brotten, följaktligen ökade även personuppklaringsprocenten år 2008. Utvecklingen av den *totala uppklaringsprocenten* har varit nedåtgående fram till år 2001. Därefter ökade nivån något, för att sedan ligga relativt konstant de senaste åren.

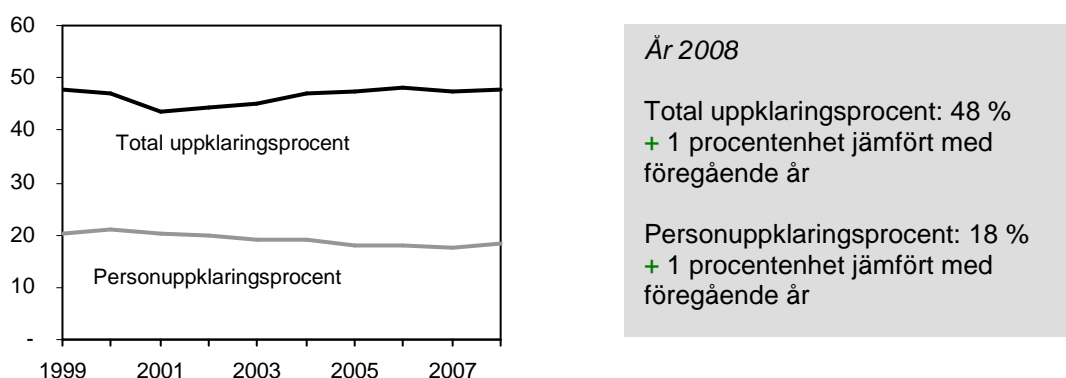

Figur 7. Utvecklingen av personuppläringsprocenten och den totala uppläringsprocenten för våldsbrott, åren 1999–2008.

Misshandel

Flertalet av våldsbrotten utgörs av misshandelsbrott. Därför liknar utvecklingen för misshandel den för våldsbrott totalt. Under år 2008 anmäldes 84 600 misshandelsbrott, vilket är en ökning jämfört med år 2007. Även de personupplärade misshandelsbrotten ökade och uppgick år 2008 till 15 500 brott. De personupplärade våldsbrotten ökade i större omfattning än de anmälda brotten, vilket innebär att *personuppläringsprocenten* ökade jämfört med föregående år, från 17 procent till 18 procent. De tekniskt upplärade misshandelsbrotten var tämligen oförändrade på närmare 25 000 brott. Sammantaget betyder det att den *totala uppläringsprocenten* ökade med 1 procentenhet jämfört med år 2007 till 48 procent år 2008.

Trenden för de upplärade misshandelsbrotten liknar den för våldsbrotten. *Personuppläringsprocenten* har varit något svagt nedåtgående fram till år 2005, därefter relativt konstant. Utvecklingen för den *totala uppläringsprocenten* har varit nedåtgående fram till år 2001, därefter något uppåtgående och de senaste åren relativt konstant.

Figur 8. Utvecklingen av personuppläringsprocenten och den totala uppläringsprocenten för misshandelsbrott, åren 1999–2008.

Våldtäkt

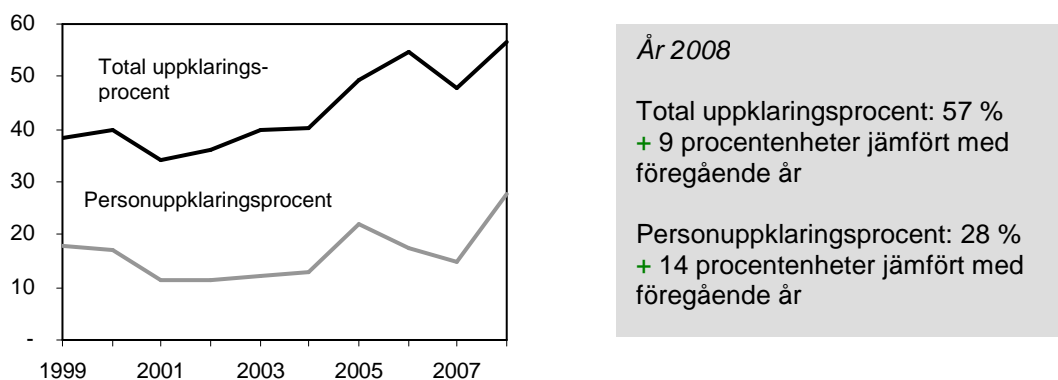
Antalet anmälda våldtäkter ökade jämfört med föregående år, från 4 700 till 5 400 brott år 2008. Ökning har skett både för våldtäkt mot barn (personer under 15 år) och mot vuxna (personer över 15 år). De personupplärade brotten ökade kraftigt och har mer än fördubblats jämfört med föregående år. I och med ökningen uppgick de

personuppljarade brotten till 1 500 brott år 2008. Det innebär att även *personuppljaringsprocenten* för våldtäkter ökade kraftigt, från 14 procent år 2007 till 28 procent år 2008. Det jämförelsevis stora antalet personuppljarade brott härrör delvis från att man i flera län har klarat upp en stor andel våldtäkter som anmäls år 2007 eller tidigare. Men ökningen kan även delvis förklaras av att det förekommer enskilda våldtäktsärenden med ett större antal brott har personuppljarats, vilket kan påverka *personuppljaringsprocenten* märkbart.

Antalet tekniskt uppljarade våldtäktsbrott är oförändrat jämfört med föregående år. Ökningen av antalet anmälda våldtäkter gör dock att den *tekniska uppljaringsprocenten* minskade från 33 till 29 procent år 2008. Den *totala uppljaringsprocenten* ökade dock således, från 48 procent år 2007 till 57 procent år 2008.

Sedan år 1999 har antalet anmälda våldtäkter mer än fördubblats. Nivån på de personuppljarade brotten har nästan tredubblats, vilket resulterar i att *personuppljaringsprocenten* har ökat från 18 till 28 procent under de senaste tio åren. De tekniskt uppljarade brotten har ökat och i ännu större omfattning. Det betyder att den *totala uppljaringsprocenten* har ökat från 38 procent till 57 procent under samma period.

Figur 9. Utvecklingen av personuppljaringsprocenten och den totala uppljaringsprocenten för våldtäkt, åren 1999–2008.

Dödligt våld

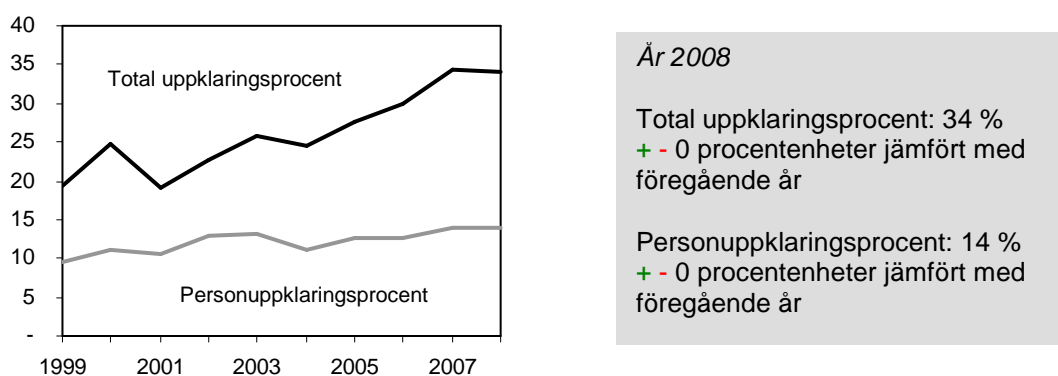
Statistiken över dödligt våld, det vill säga antalet anmälda fullbordade mord, dråp och misshandel med dödlig utgång, ger inte en bild av omfattningen av denna brottslighet. Statistiken över anmälda brott ger snarare en bild över antalet händelser med dödlig utgång som behöver utredas för att man misstänker att mord eller dråp kan ha begåtts. Många av de anmälda brotten har efter utredning visat sig vara till exempel självmord eller olycka. Statistiken innehåller också vissa felaktigheter, framför allt i form av att fler än en anmälan upprättats för ett misstänkt fall av dödligt våld. Dessa faktorer får återverkningar på statistiken över uppljarade brott. Den uträknade *uppljaringsprocenten* blir underskattad. Därför används inte det måttet här när det gäller dödligt våld.

År 2008 personuppljarades 81 brott avseende dödligt våld, vilket är en minskning jämfört med år 2007 då 107 brott personuppljarades. Nivån år 2007 var dock högst uppmätta sedan 1995. Under de senaste tio åren har antalet personuppljarade brott varierat mellan 63 och 107 brott. Dödligt våld är statistiskt sett en begränsad brottskategori och det är därför vanligt med relativt stora upp- och nedgångar i statistiken från år till år.

Rån

År 2008 anmäldes 8 900 rån. Det är en ökning med knappt 3 procent jämfört med år 2007. Drygt två tredjedelar av de anmälda rånen var personrån. Cirka 1 200 rån personupplärdades, vilket är en ökning med knappt 3 procent jämfört med år 2007. Det resulterade i en oförändrad *personupplärdingsprocent* om 14 procent. Likaså skedde en mindre ökning för antalet tekniskt upplärdade rån. Det betyder att även den *tekniska upplärdingsprocenten* är oförändrad (20 procent) jämfört med år 2007. Sammantaget förblir den *totala upplärdingsprocenten* oförändrad på 34 procent, jämfört med föregående år.

Under de senaste tio åren har både antalet anmälda rån och antalet personupplärdade rån ökat. De personupplärdade rånen har dock ökat i större omfattning, vilket innebär att *personupplärdingsprocenten* har ökat sedan år 1999. De tekniskt upplärdade brotten har nästan fördubblats under den senaste tioårsperioden, vilket medfört att den *tekniska upplärdingsprocenten* har ökat med 11 procentenheter under perioden, till 20 procent år 2008.

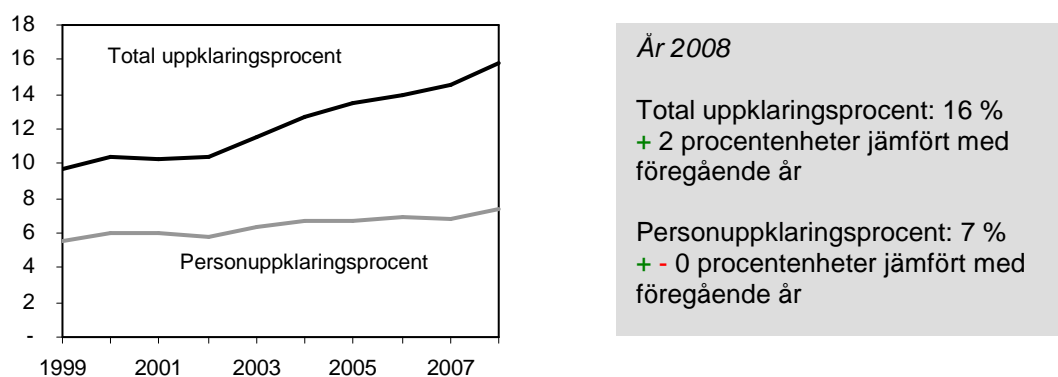
Figur 10. Utvecklingen av personupplärdingsprocenten och den totala upplärdingsprocenten för rån, åren 1999–2008.

Utvecklingen av upplärdade stöld- och tillgreppsbrott

Personupplärdingen är generellt sett låg för tillgreppsbrott (undantaget är butiksstölder), eftersom det är sällsynt att det finns en identifierad gärningsperson för brottet.

År 2008 anmäldes cirka 560 000 tillgreppsbrott (kap. 8 brottsbalken). Det är något färre anmälda brott än år 2007. Antalet personupplärdade tillgreppsbrott ökade med 6 procent, till 41 400 brott. Även antalet tekniskt upplärdade stöld och tillgreppsbrott ökade med 6 procent, till 47 100 brott. *Personupplärdingsprocenten* och den *tekniska upplärdingsprocenten* ökade dock med mindre än 1 procentenhet och nivåerna är därför oförändrade, på 7 respektive 8 procent jämfört med år 2007. Däremot ökade den *totala upplärdingsprocenten*, med knappt 2 procentenheter till 16 procent år 2008.

Under den senaste tioårsperioden har både antalet anmälda tillgreppsbrott och antalet personupplärdade tillgreppsbrott minskat. Däremot har de tekniskt upplärdade brotten ökat relativt mycket. Det innebär att utvecklingen av *personupplärdingsprocenten* har legat relativt konstant mellan 6 och 7 procent under de senaste tio åren, medan den *tekniska upplärdingsprocenten* och därmed även den *totala upplärdingsprocenten* ökat. Den totala upplärdingsprocenten uppgick till 16 procent år 2008 jämfört med 10 procent år 1999.

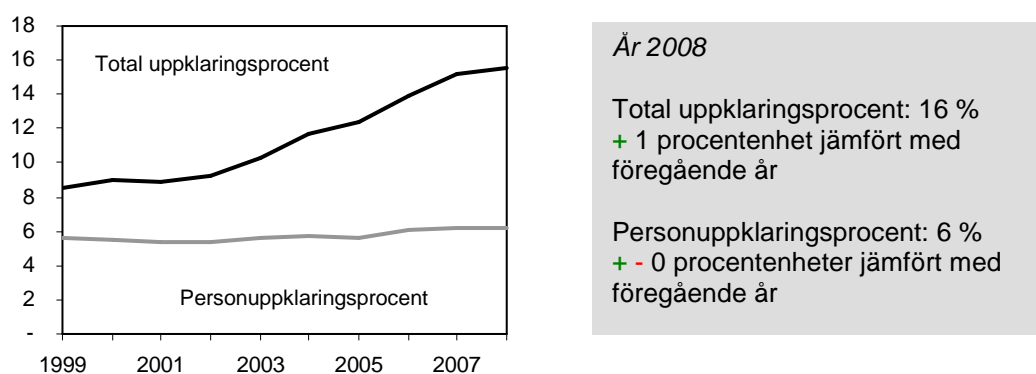

Figur 11. Utvecklingen av personupplklaringsprocenten och den totala upplklaringsprocenten för stöld och tillgreppsbrott, åren 1999–2008.

Bilbrott

Under år 2008 anmäldes 27 900 bilbrott, vilket var en relativt kraftig minskning jämfört med år 2007. Under samma period minskade även antalet personupplklarade brott, till 1 700 brott. Eftersom de anmälda och upplklarade brotten minskade i ungefär lika stor omfattning var *personupplklaringsprocenten* oförändrad på 6 procent, jämfört med år 2007. Även antalet tekniskt upplklarade bilbrott minskade jämfört med år 2007, vilket innebär att den *tekniska upplklaringsprocenten* ökade med knappt en procentenhet och nivån var oförändrad. Den *totala upplklaringsprocenten* ökade med knappt 1 procentenhet, till 16 procent år 2008.

Antalet anmälda bilbrott har mer än halverats under den senaste tioårsperioden. Det samma gäller de personupplklarade brotten, vilket innebär att *personupplklaringsprocenten* har legat stabilt på i genomsnitt 6 procent per år. De tekniskt upplklarade bilbrotten har däremot ökat under motsvarande period. Därmed har den *tekniska upplklaringsprocenten* och den *totala upplklaringsprocenten* ökat stadigt sedan år 1999.

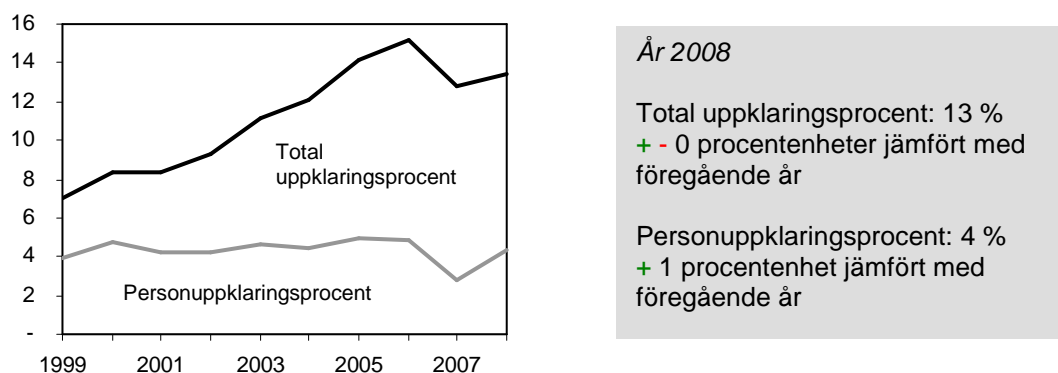
Figur 12. Utvecklingen av personupplklaringsprocenten och den totala upplklaringsprocenten för bilbrott, åren 1999–2008.

Bostadsinbrott

Under år 2008 anmäldes 18 200 bostadsinbrott, vilket är en ökning med drygt 7 procent jämfört med år 2007. Antalet personupplklarade bostadsinbrott ökade kraftigt jämfört med år 2007. Det innebär att *personupplklaringsprocenten* ökade från 3 till 4 procent år 2008. Ökningen kan ses som en återgång till tidigare nivå eftersom år 2007 utmärktes av en kraftig nedgång. De tekniskt upplklarade brotten var oförändrade. Det ökade antalet anmälda brott gör dock att den *tekniska upplklaringsprocenten* minskade med en

procentenhet till 9 procent. Sammantaget innebär det att den *totala uppklaringsprocenten* var oförändrad på 13 procent år 2008.

Utvecklingen av *personuppklaringsprocenten* har varit relativt konstant sedan år 1999, med undantag för år 2007 då den sjönk till den hittills lägsta nivån under den senaste tioårsperioden. Den *totala uppklaringsprocenten* har under motsvarande period ökat stadigt, på grund av att den *tekniska uppklaringsprocenten* har ökat. Dock har nedgången av *personuppklaringsprocenten* år 2007 även påverkat den *totala uppklaringsprocenten*. År 2008 ökade både *personuppklaringsprocenten* och den *totala uppklaringsprocenten*.

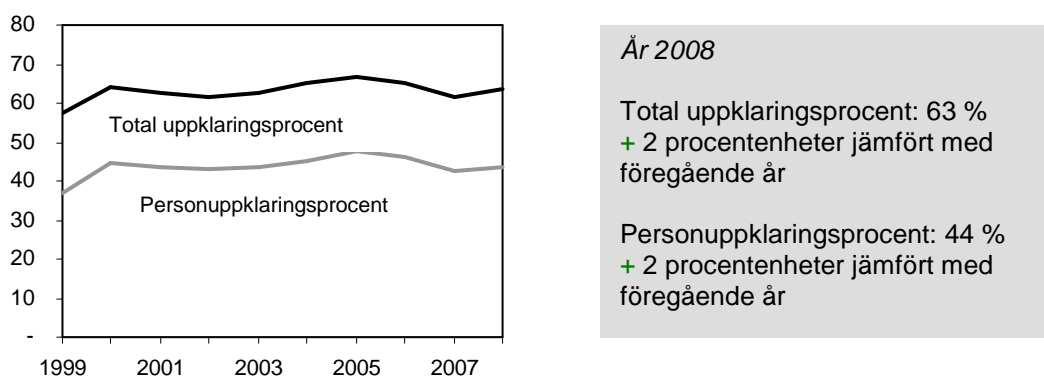

Figur 13. Utvecklingen av personuppklaringsprocenten och den totala uppklaringsprocenten för bostadsinbrott, åren 1999–2008.

Butiksstöld och snatteri

År 2008 anmäldes 63 700 butiksstölder/snatterier. Jämfört med föregående år var det en ökning. Cirka 27 800 brott personuppklarades under året, vilket även det är en ökning. De personuppklarade brotten ökade i större omfattning än de anmälda brotten, vilket innebär att *personuppklaringsprocenten* ökade från 42 procent år 2007 till 44 procent år 2008. Även de tekniskt uppklarade brotten var fler än föregående år. Det betyder att den *tekniska uppklaringsprocenten* ökade från 19 till 20 procent. Sammantaget ger det en ökad *total uppklaringsprocent*, från 61 procent år 2007 till 63 procent år 2008.

Jämfört med år 1999 har antalet anmälda brott och antalet personuppklarade brott ökat medan antalet tekniskt uppklarade brott har halverats. Både *personuppklaringsprocenten* och den *totala uppklaringsprocenten* har varit relativt konstanta under 2000-talet, frånsett några mindre upp- och nedgångar.

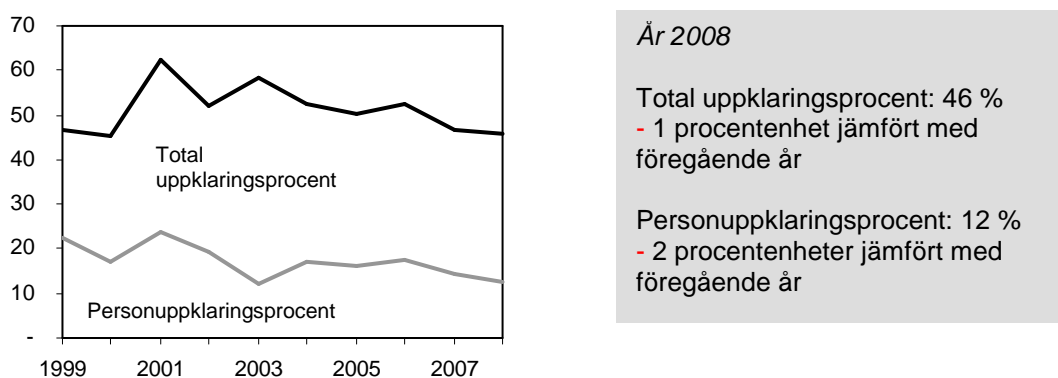
Figur 14. Utvecklingen av personuppklaringsprocenten och den totala uppklaringsprocenten för butiksstöld och snatteri, åren 1999–2008.

Utvecklingen av övriga uppklarade brott

Bedrägeribrott

År 2008 anmäldes 98 400 bedrägeribrott (kap. 9 brottsbalken). Jämfört med föregående år var det en relativt stor ökning (27 procent). Även antalet personuppklarade brott ökade, dock i lägre omfattning. Den stora ökningen av antalet anmälda brott innebar därför att *personuppklaringsprocenten* minskade från 14 till 12 procent år 2008. Även för de tekniskt uppklarade brotten skedde en relativt stor ökning. Sammantaget innebar det att den *tekniska uppklaringsprocenten* ökade med 1 procentenhet, till 34 procent år 2008. Det ger en *total uppklaringsprocent* på 46 procent, vilket är en minskning med 1 procentenhet jämfört med år 2007.

Under de senaste tio åren har antalet anmälda bedrägeribrott mer än fördubblats, medan antalet personuppklarade brott endast ökat i liten omfattning. Det innebär att *personuppklaringsprocenten* har minskat med 10 procentenheter sedan år 1999. De tekniskt uppklarade brotten har mer än tredubblats, vilket gör att den *tekniska uppklaringsprocenten* har ökat med 10 procentenheter sedan år 1999. Sammantaget betyder det att den *totala uppklaringsprocenten* ligger på ungefär samma nivå som år 1999.

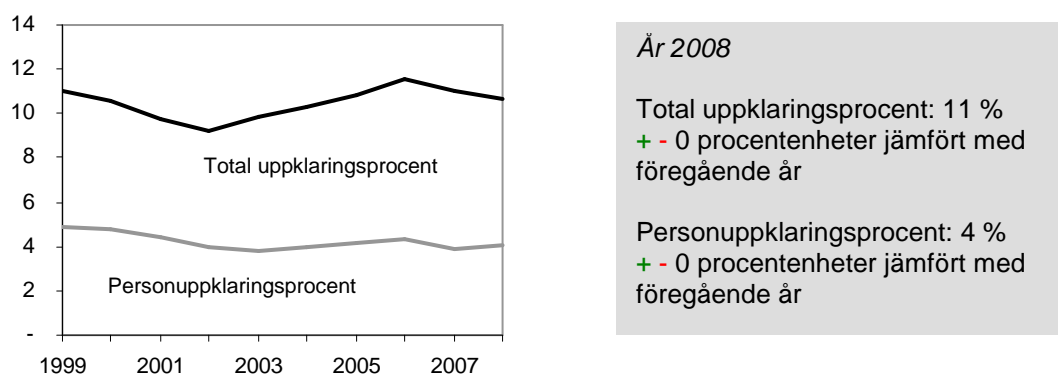

Figur 15. Utvecklingen av personuppklaringsprocenten och den totala uppklaringsprocenten för bedrägeribrott, åren 1999–2008.

Skadegörelsebrott

År 2008 anmäldes 195 000 skadegörelsebrott, vilket var en liten ökning jämfört med år 2007. Även de personuppklarade brotten ökade och i ungefär lika stor omfattning som de anmälda brotten. Det innebär att *personuppklaringsprocenten* var oförändrad på 4 procent jämfört med föregående år. Antalet tekniskt uppklarade brott var oförändrade sedan år 2007. Sammantaget betyder det att både den *tekniska uppklaringsprocenten* och den *totala uppklaringsprocenten* var oförändrade på 7 respektive 11 procent år 2008.

Antalet anmälda skadegörelsebrott har ökat med omkring tre fjärdedelar sedan år 1999. Både antalet personuppklarade brott och antalet tekniskt uppklarade brott har ökat, i lägre respektive högre omfattning än de anmälda brotten. Det innebär att utvecklingen av *personuppklaringsprocenten* har varit relativt konstant sedan år 2002 och dessförinnan nedåtgående. Utvecklingen av den *tekniska uppklaringsprocenten* har varit ökande sedan år 2002 och fram till år 2006 och blev därefter nedåtgående. Även i början av tioårsperioden var utvecklingen nedåtgående.

Figur 16. Utvecklingen av personupplklaringsprocenten och den totala upplklaringsprocenten för skadegörelsebrott, åren 1999–2008.

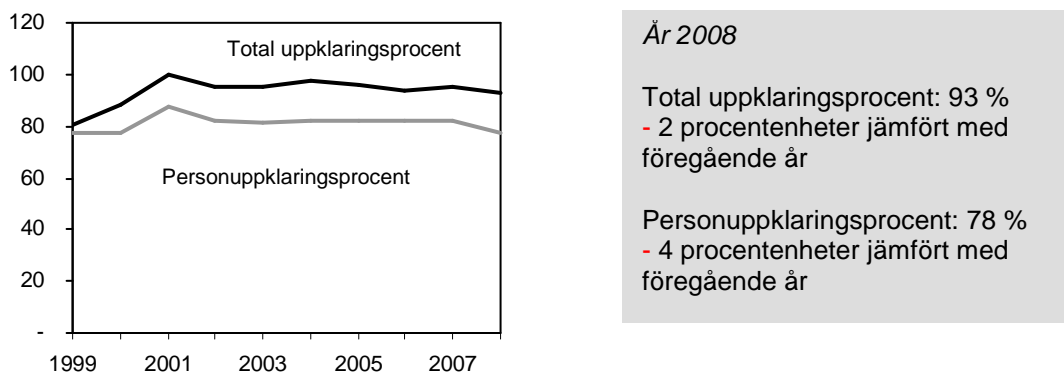
Rattfylleribrott

Rattfylleribrott har hög *upplklaringsprocent*. Det beror på att man vid anmälnings-tillfället i stort sett alltid har en utpekad gärningsperson. Därför är också andelen personupplklarade brott förhållandevis hög.

Under år 2008 anmäldes 31 100 rattfylleribrott, inklusive rattfylleribrott under narkotikapåverkan som utgjordes av cirka 39 procent av de anmälda rattfylleribrotten. Det är en ökning av anmälda rattfylleribrott. Ökningen är störst när det gäller rattfylleri under narkotikapåverkan.

Cirka 14 600 rattfylleribrott (ej under narkotikapåverkan) personupplklarades år 2008, vilket var något färre än föregående år. Det resulterade i en minskning av *personupplklaringsprocenten* från 82 till 78 procent. De tekniskt upplklarade brotten ökade jämfört med föregående år. Ökningen var relativt sett större än för de anmälda brotten, vilket betyder att den *tekniska upplklaringsprocenten* ökade från 13 till 15 procent år 2008. Dock minskade den *totala upplklaringsprocenten* med 2 procentenheter till 93 procent.

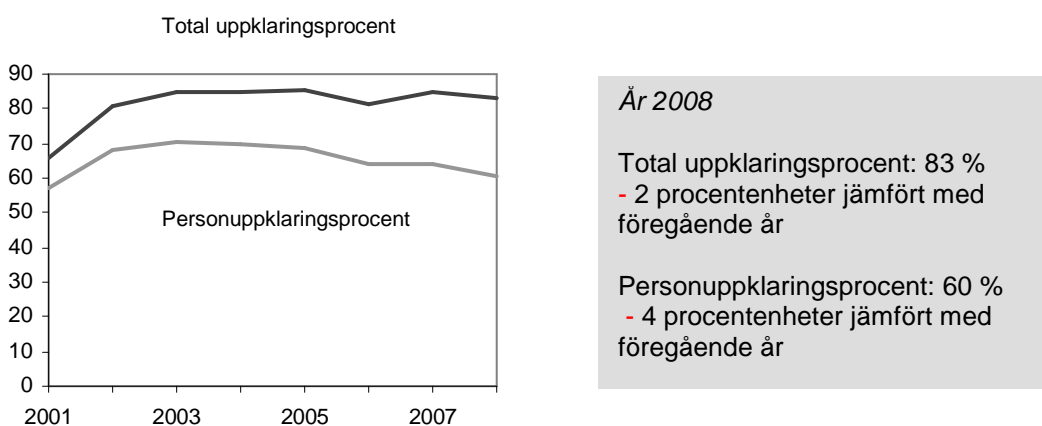
Under den senaste tioårsperioden har antalet anmälda rattfylleribrott (ej under narkotikapåverkan) ökat med omkring en tredjedel. Även de personupplklarade brotten har ökat, ungefär i lika stor omfattning som de anmälda brotten. Det innebär att *personupplklaringsprocenten* år 2008 är på samma nivå som i början av tioårsperioden. De tekniskt upplklarade brotten har ökat kraftigt, vilket har resulterat i att den *tekniska upplklaringsprocenten* har ökat från 3 till 15 procent under perioden. Den *totala upplklaringsprocenten* har därmed ökat från 81 till 93 procent sedan år 1999. Nivån har dock varit relativt konstant sedan år 2002.

Figur 17. Utvecklingen av personupplklaringsprocenten och den totala upplklaringsprocenten för rattfylleribrott ej under narkotikapåverkan, åren 1999–2008.

Cirka 7 400 rattfylleribrott under narkotikapåverkan personupplklarades år 2008. Det är en ökning jämfört med år 2007. Dock har antalet anmälda brott ökat i större omfattning än de personupplklarade brotten, vilket resulterat i en minskning av *personupplklaringsprocenten* från 64 till 60 procent år 2008. Även de tekniskt upplklarade brotten ökade, vilket har lett till en ökning av den *tekniska upplklaringsprocenten* med 1 procentenhet till 22 procent. Sammantaget betyder det att den *totala upplklaringsprocenten* minskade från 85 procent år 2007 till 83 procent år 2008.

Rattfylleribrott under påverkan av narkotika har särredovisats i statistiken sedan år 2001. Fram till år 2004 har *personupplklaringsprocenten* ökat och därefter varit svagt nedåtgående. Den *totala upplklaringsprocenten* ökade i början av perioden för att sedan vara relativt konstant, med undantag för en nedgång år 2006.

Figur 18. Utvecklingen av personupplklaringsprocenten och den totala upplklaringsprocenten för rattfylleribrott under påverkan av narkotika, åren 2001–2008.

Narkotikabrott

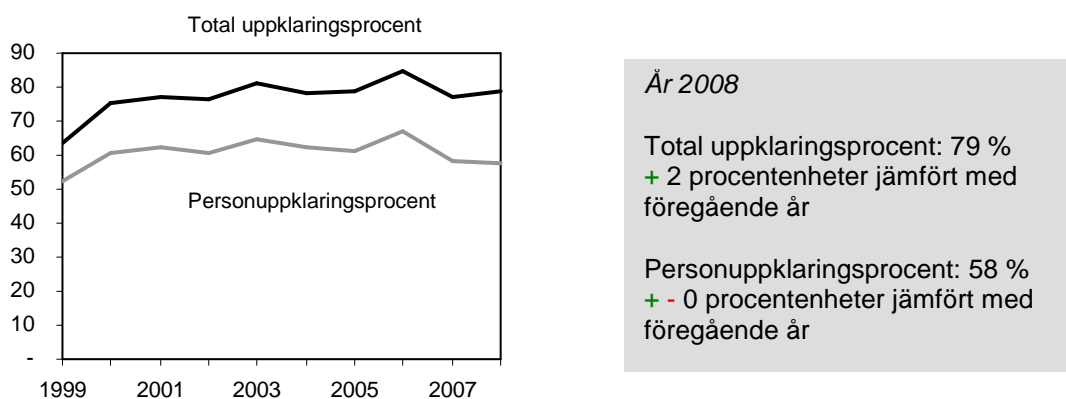
Upplklaringsprocenten är hög även för narkotikabrott. Utvecklingen av narkotikabrotten styrs till stor del av polisens spanings- och kontrollinsatser. Det gör att man i de flesta fall redan vid polisanmälan har en utpekad gärningsperson.

År 2008 anmäldes 78 200 narkotikabrott. De personupplklarade narkotikabrotten ökade i

ungefär lika stor omfattning, vilket resulterade i att *personuppklaringsprocenten* var oförändrad på 58 procent år 2008. Även de tekniskt uppklarade brotten ökade relativt kraftigt under år 2008. Det innebär att även den *tekniska uppklaringsprocenten* ökade, från 19 procent år 2007 till 21 procent år 2008. Sammantaget betyder det att den *totala uppklaringsprocenten* ökade från 77 procent år 2007 till 79 procent år 2008.

Under den senaste tioårsperioden har antalet anmälda narkotikabrott mer än fördubblats. De personuppklarade brotten har däremot minskat medan de tekniskt uppklarade brotten har mångdubblats jämfört med år 1999. Det betyder att *personuppklaringsprocenten* har ökat under tioårsperioden, dock med vissa fluktuationer. Likaså har den *tekniska uppklaringsprocenten* ökat.

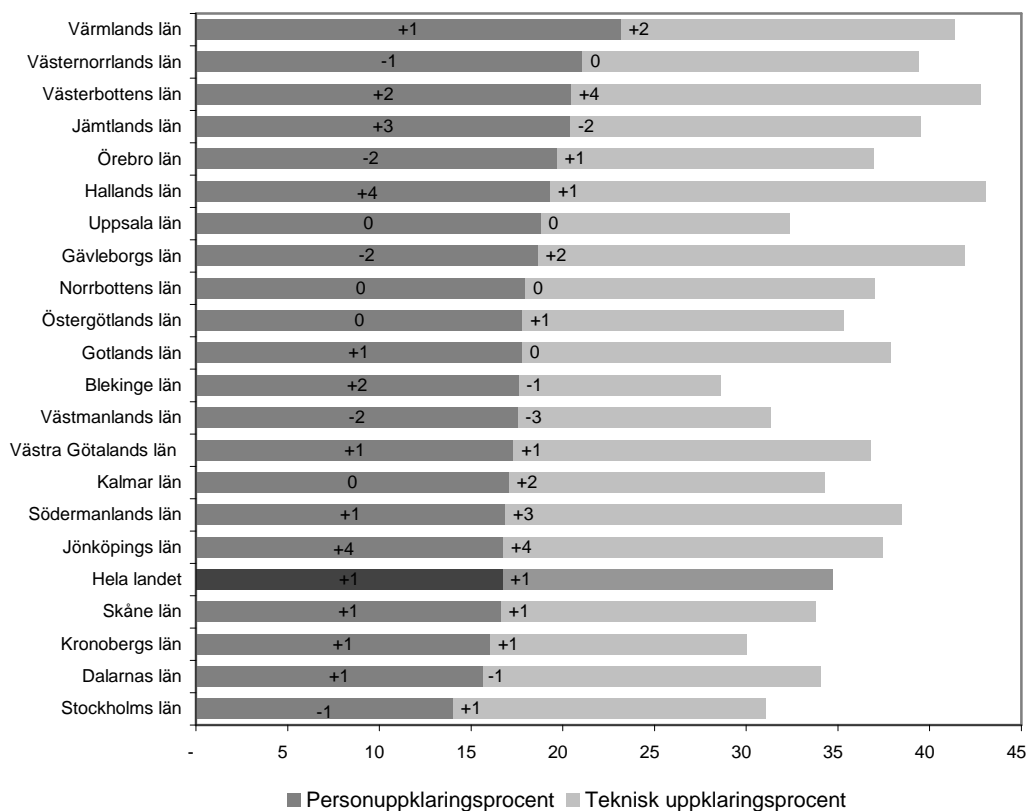
Figur 19. Utvecklingen av personuppklaringsprocenten och den totala uppklaringsprocenten för narkotikabrott, åren 1999–2008.

Regionala variationer

Det finns inte något stabilt mönster över hur länen rangordnar sig när det gäller *uppklaringsprocenten* från år till år. Län som ett år har legat lågt i rangordningen kan nästa år ligga högt i ordningen.

År 2008 hade Värmlands län den högsta *personuppklaringsprocenten* (23 procent). Även Västernorrlands, Västerbottens och Jämtlands län hade höga nivåer på *personuppklaringsprocenten* (cirka 21 procent) medan Stockholms län har den lägsta (14 procent). Hallands län hade den högsta andelen tekniskt uppklarade brott (24 procent) och Blekinge län den lägsta (11 procent). Drygt hälften av länen hade en högre andel personuppklarade brott än andel tekniskt uppklarade brott. Östergötlands län har lika stor andel personuppklarade brott som tekniskt uppklarade brott, 18 procent vardera.

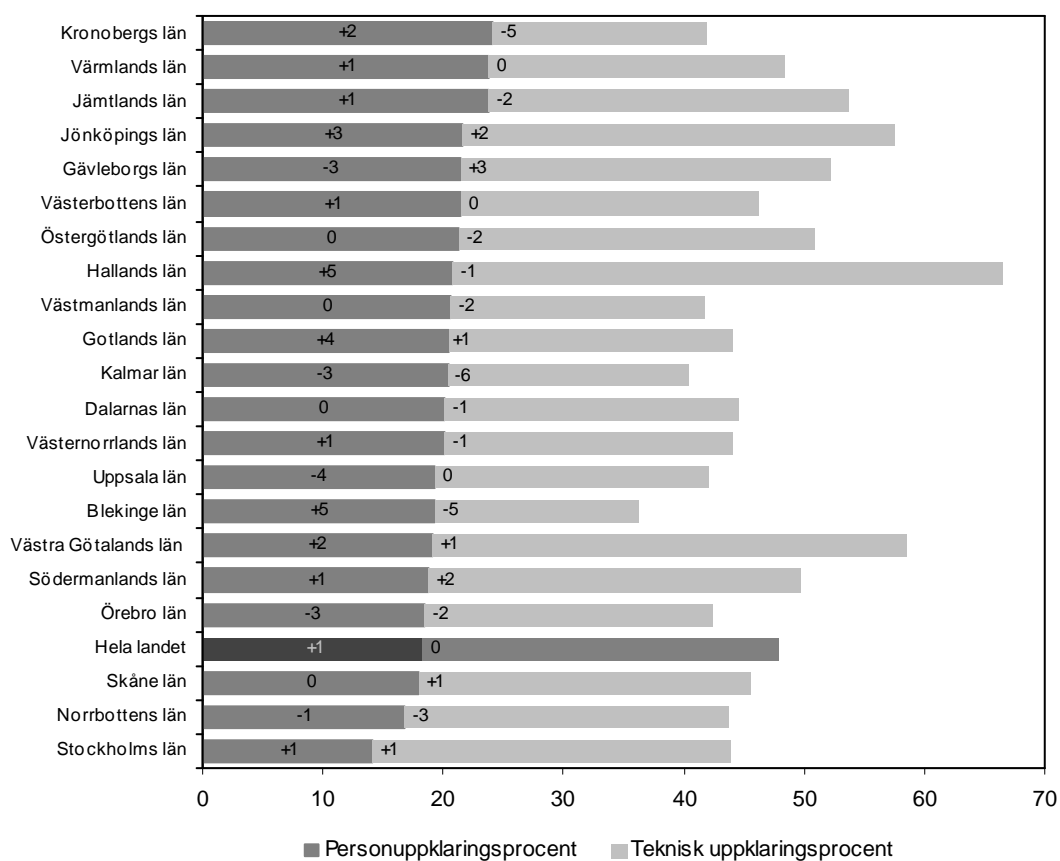

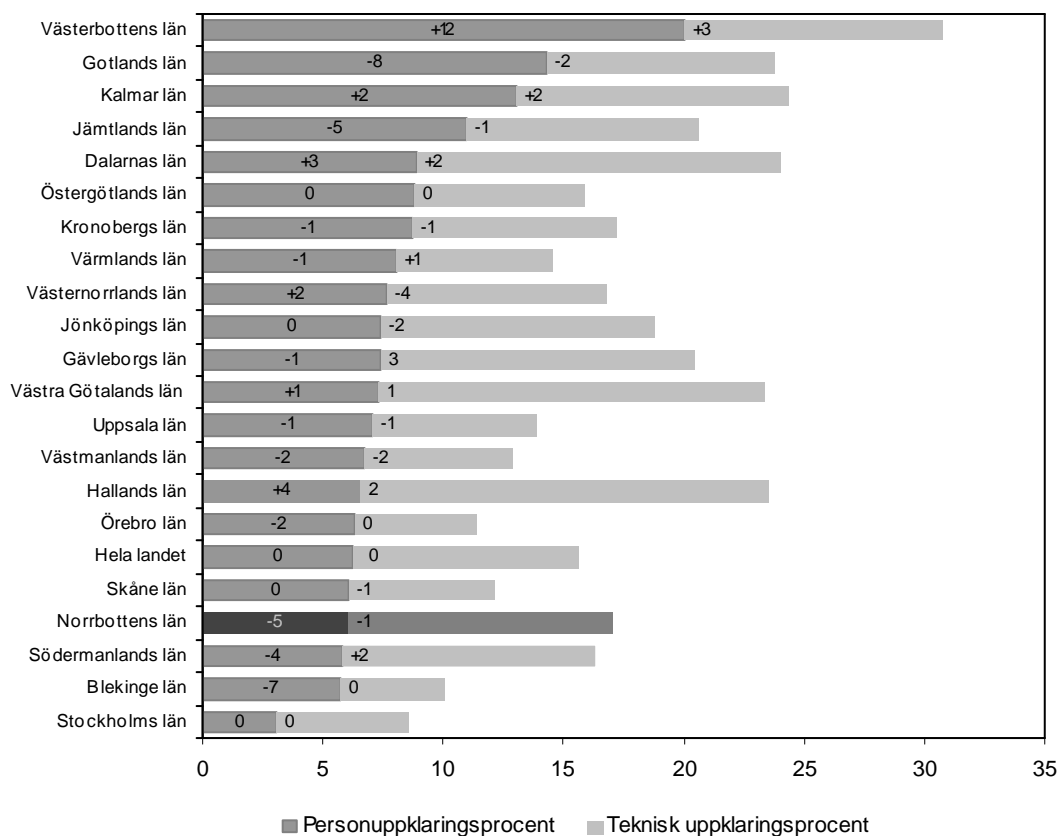
Figur 20. Personuppläringsprocent och teknisk uppläringsprocent för samtliga brott i länen år 2008 med förändring i procentenhet jämfört med föregående år.

De länsvisa variationerna i *uppläringsprocenten* kan delvis förklaras av skillnader i brottsstrukturen mellan länen. Vissa län har högre andel brott där man oftast redan vid anmälningstillfället har en misstänkt person. En annan faktor som påverkar *uppläringsprocenten* är att den tekniska upplärningen varierar mellan länen. Polismyndigheterna i de olika länen tillämpar principerna för avskrivningar av ärenden något olika, vilket kan resultera i att samma typ av ärende kan redovisas som tekniskt upplärat av en polismyndighet och som ouppklarat av en annan.

Figur 21 och 22 visar hur länen fördelar sig efter *personuppläringsprocenten* vad gäller misshandelsbrott respektive bilstölder, år 2008.

Figur 21. Personupplklaringsprocent och teknisk upplklaringsprocent för misshandelsbrott i länen år 2008 med förändring i procentenhet jämfört med föregående år.

Figur 22. Personupplklaringsprocent och teknisk upplklaringsprocent för bilstölder i länen år 2008 med förändring i procentenhet jämfört med föregående år.

Statistikens innehåll

Uppklarade brott

I statistiken över uppklarade brott redovisas de polisanmälda brott som polisen och åklagarna klarat upp under redovisningsåret. Termen ”uppklarade brott” innebär inte att någon dömts för brottet utan att brottet fått ”ett polisiärt klarläggande”. Ett brott kan alltså redovisas som uppklat även om den åtalade frikänts vid en rättegång.

De vanligaste besluten (upplklaringsgrunderna), som innebär att brott redovisas i statistiken som *uppklarade* brott, är för

Personuppklarade brott

- att åtal väcks
- att strafföreläggande utfärdas
- att åtalsunderlåtelse meddelas

och för

Tekniskt uppklarade brott

- att man inte kan styrka att ett brott begåtts

- att den anmälda gärningen inte bedöms vara brott
- att den misstänkta personen är minderårig (under 15 år).

De vanligaste besluten, som innebär att brott anses som *ouppklarade*, är

- att det inte finns någon misstänkt person och att ”spaningsuppslag saknas” (särredovisas inte i statistiken)
- att spaningar inte leder till något resultat (särredovisas inte i statistiken)
- att det, trots utredning, inte kan styrkas att den skäligen misstänkte begått brottet
- att utredning visar att den skäligen misstänkte är oskyldig.

De brott som klaras upp under ett år kan vara anmälda tidigare år.

För att beskriva utvecklingen av uppklarade brott används måtten *personuppklaringsprocent*, *teknisk uppklaringsprocent* och *total uppklaringsprocent*. Uppklaringsprocenten definieras som antal brott uppklarade under ett år (anmälda samma år eller tidigare) i procent av antal anmälda brott samma år. Eftersom brotten inte alltid klaras upp samma år som de anmäls, kan det under ett år klaras upp fler brott än vad som anmäls. Uppklaringsprocenten blir då högre än 100 procent. Detta är speciellt vanligt vid brottskategorier som har ett litet antal anmälda brott och med seriebrott, det vill säga fall där flera brott av samma typ anmäls vid samma anmälningstillfälle. På motsvarande sätt kan uppklaringsprocenten vara extremt låg ett visst år om antalet anmälda brott är ovanligt högt och dessa inte klaras upp under året.

I statistiken över uppklarade brott redovisas utvecklingen av uppklarade brott och personuppklaringsprocenten, den totala uppklaringsprocenten, uppklaringsgrunderna och brottsstrukturen för de uppklarade brotten och vissa ouppklarade brott.

Kategorisering av brott

Brottsredovisningen omfattar samma brottstyper som de polisanmälda brotten. Kategoriseringen utgår från olika brottskoder (se avsnittet Kategorisering av brott i sammanfattningen av Anmälda brott). Även beräkningen av antalet uppklarade brott följer samma regler som de anmälda brotten.

Regional fördelning

Statistiken över uppklarade brott redovisas för hela landet och per län. Länsfördelad statistik över uppklarade brott redovisas vanligtvis efter det län där brottet anmäls.

Insamling och bearbetning

Polisens, åklagarnas, tullens och Ekobrottsmyndighetens registrering av de beslut som fattas under utredningen av brott utgör underlag för statistiken över uppklarade brott.

De beslut som polisen fattar för att avsluta ett ärende registreras i det lokala ärendesystemet (RAR) och skickas sedan vidare till Rikspolisstyrelsen (RPS). Åklagaren registrerar uppgifter om uppklarade brott i sitt ärendehanteringssystem

(Cåbra). Där registreras också uppgifter från Ekobrottsmyndigheten. Tullen har sitt eget ärendehanteringssystem. Uppgifterna levereras därefter direkt till Brå.

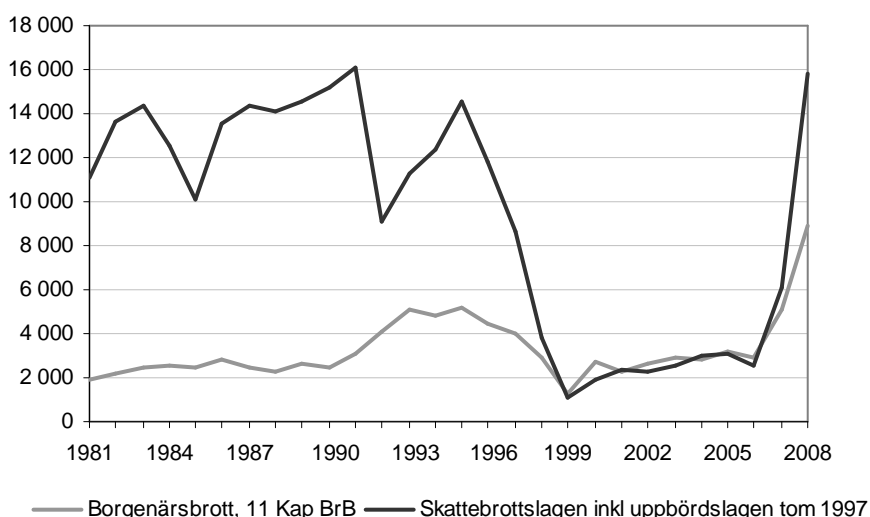
Hos Brå granskas och bearbetas uppgifterna innan de sammanställs till statistik.

Brå producerar statistik över uppklarade brott halvårsvis och årsvis.

Jämförelser över tid

Statistiken över uppklarade brott har förts från år 1950. Statistiken påverkas i stort sett av samma förändringar som påverkat statistiken över anmälda brott, till exempel ny insamlingsteknik eller nya redovisningssätt. Detta och förändringar i lagstiftningen har på olika sätt påverkat statistikens jämförbarhet. Nedan följer en sammanställning av några förändringar sedan år 1999 som i större eller mindre grad har påverkat statistiken över uppklarade brott. Det finns även andra faktorer som påverkar jämförbarheten och tolkningen av statistiken. De beskrivs bland annat i Brå-rapporten *Konsten att läsa statistik om brottslighet*.

År 2008 redovisades betydligt fler anmälda skatte- och borgenärsbrott än tidigare år. Mellan år 1998 och fram till första halvåret 2007 har antalet anmälda brott för dessa brottkategorier underskattats. Under den perioden har Brå endast fått information om anmälda brott från Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten i de fall där det fanns en skäligen misstänkt person. Underskattningen beror på begränsningar i ärendehanteringssystemen. Under år 2007 implementerade Åklagarmyndigheten ett nytt ärende hanteringssystem (Cåbra) som även används av Ekobrottsmyndigheten. Efter införandet av det nya ärendehanteringssystemet får Brå även information om anmälda skatte- och borgenärsbrott där det inte fanns någon misstänkt person eller där misstanken var av lägre grad än skäligen. Under år 2007 kunde man också i statistiken se en relativt stor ökning av antalet anmälda ekobrott, vilket är en förväntad effekt av systemskiftet. Antalet anmälda brott var år 2008 på ungefär motsvarande nivå som innan år 1998. Brå kan nu redovisa samma typ av information när det gäller anmälda skatte- och borgenärsbrott som innan år 1998 (se figur A). Följaktligen är statistiken över anmälda skatte- och borgenärsbrott år 2007 och 2008 ej jämförbar med åren 1998–2006. Även uppklaringsprocenten för dessa brott påverkades av förändringen då antalet anmälda brott ingår i beräkningen av detta mått.

Figur A. Antal anmälda skatte- och borgenärsbrott, åren 1981–2008.

Ytterligare faktorer, förutom att det faktiska antalet kan ha ökat, som delvis har påverkat antalet anmälda skatte- och borgenärsbrott är en förändring i registreringen och antalsräkningen av dessa brott. Under andra halvåret 2007, då det nya ärendehanteringssystemet var implementerat, uppmärksammades registreringen och antalsräkningen av Ekobrottsmyndigheten. Det innebar att man i många fall registrerade ett brott för varje deklaration eller räkenskapsår där man tidigare hade registrerat ett brott oavsett antal deklarationer eller ett brott per bolag oavsett hur många räkenskapsår som omfattades. Detta är i enlighet med anvisningarna *Kodning av brott* som finns publicerade på www.bra.se. Under år 2008 har man även underlättat för användarna i ärendehanteringssystemet när det gäller registrering och redigering en större mängd brott.

Under år 2007 har Åklagarmyndigheten successivt infört ett nytt ärendesystem (Cåbra) som ersatt åklagarnas tidigare ärendesystem (Brådis och Envis). Systemomläggningen påbörjades i februari år 2007 och skedde successivt i olika åklagarkammare fram till juni år 2007. Uppgifter från både de gamla systemen och det nya systemet ligger till grund för statistiken över uppklarade brott och misstänkta personer men även till viss del över anmälda brott (de flesta anmälda brott kommer från polisen). Två förbättringar i statistiken för år 2007, dels i anmälda brott (se nedan), dels i misstänkta personer (se sammanfattning över misstänkta personer år 2007), har kunnat genomföras eftersom systemomläggningen har inneburit att åklagaren numera förutom misstankar även hanterar brott där det inte finns en misstänkt person. Denna systemomläggning kan dock ha påverkat statistiken över anmälda, uppklarade brott och misstänkta personer år 2007 och därmed jämförbarheten med tidigare år. Analyser av statistiken tyder dock på att systemomläggningen generellt sett endast påverkat statistiken i marginell omfattning. För vissa typer av anmälda brott där förbättringen av statistiken gjorts (se nedan) är dock påverkan större. Mer utförlig information om statistikomläggningen kan beställas från Brå:s statistikenhet.

Förbättringen i statistiken för anmälda brott till följd av systemomläggningen (se ovan) berör brott som vanligtvis anmäls direkt till åklagaren, såsom skattebrott, miljöbrott och borgenärsbrott (kap. 11 brottsbalken). Ändringen innebär att även brott som saknar misstänkt person efter systemomläggningen levereras till Brå. Samtliga anmälda brott av dessa kategorier ingår därmed i statistiken från och med år 2007, till skillnad från tidigare år då endast anmälda brott av den här typen redovisades om det fanns en skäligen misstänkt person. Detta har medfört att det från och med år 2007 redovisas betydligt fler anmälda skattebrott, miljöbrott och borgenärsbrott jämfört med föregående år. Tidigare år har alltså antalet anmälda brott för dessa brottskategorier underskattats. Även upklaringsprocenten för dessa brott påverkas av förändringen eftersom antalet anmälda brott ingår i beräkningen av detta mått. Effekten blir att upklaringsprocenten för år 2007 blir lägre jämfört med tidigare år på grund av att fler anmälningar räknas med i statistiken. Det är därför inte relevant att år 2007 göra jämförelser av upklaringsprocenten för dessa brott med tidigare år.

I statistiken över anmälda brott har ett mindre fel upptäckts som berör vissa typer av skattebrott åren 2005–2006 och brott avseende föroreningar från fartyg för åren 2002–2006. Det innebär att dessa brott underskattats något under dessa år. En jämförelse med år 2007 är således inte relevant.

Redovisningen av misstänkta minderåriga i statistiken har förändrats från och med år 2005. I tidigare statistik kunde misstänkta minderåriga redovisas under ”misstänkt person finns” och ”övrigt” om det fanns en registrerad misstanke. Detta har varit vilseledande eftersom man då inte kunnat utläsa det exakta antalet misstänkta minderåriga. Därför har redovisningen ändrats från och med år 2005 så att alla med beslutet ”misstänkta minderåriga” redovisas under kolumnen misstänkt minderårig, oavsett om besluten har någon registrerad misstänkt person eller inte.

Under inrapporteringen till 2000 års statistik har *nya datarutiner* börjat användas. Nya datasystem har byggts upp inom polisväsendet och Brå har anpassat sina system efter dessa, vilket kan ha påverkat uppgifterna i denna statistik. Bland annat befaras en underrapportering till statistiksystemet av uppgifter om misstänkta personer, som togs in via så kallade personblad. Dessa skulle slopas från och med år 2000, men det finns indikationer på att de i viss mån slopades redan i slutet av år 1999. Olika brott påverkas i olika grad. Bland annat är inte uppgifterna om anmälda trafikbrott för åren från och med år 2000 jämförbara med tidigare uppgifter. För mer information om förändringar se årsboken *Kriminalstatistik 2000*.

Fram till slutet av år 1999 registrerades beslut som berörde personer som varit skäligen misstänkta för brott, på ett blankettset (personblad) som användes av både polis och åklagare. I slutet av år 1999 slopades personbladet i samband med systemomläggningen av registren inom rättsväsendet. Analyser tyder på att effekterna av omläggningen är marginella för det totala antalet uppklarade brott. De kan dock vara olika för olika typer av brott. En mer detaljerad beskrivning av hur statistiken påverkades av omläggningen finns i publikationerna *Kriminalstatistik 1999* och *Kriminalstatistik 2000*.

Kvaliteten i besluts-koder

Statistiken över uppklarade brott bygger på besluts-koderna, därför är också kvaliteten i besluts-koderna viktig. Brå har genomfört en mindre kvalitetsstudie där polisens användning av besluts-koderna har studerats. Det som tydligt framkom i studien var att det finns skillnader i hur de olika polismyndigheterna använder vissa beslut. De tydligaste skillnaderna fanns i besluten ”Annat” och ”Brott kan ej styrkas”. ”Annat” är ett av två beslut där man kan skriva fritext, vilket förmodligen påverkar användningen. Eftersom beslutet ”Annat” räknas som uppklarat i statistiken blir det orättvisa jämförelser av uppklaringen mellan olika län om en del län använder beslutet även för uppklarade brott.

När det gäller beslutet ”Brott kan ej styrkas” finns det två tolkningar; antingen att brottet ej kan styrkas eller att det inte går att styrka att den misstänkte personen begått brottet. Detta kan också påverka uppklaringen, eftersom brottet räknas som ouppklarat när det finns en misstänkt person. Finns det ingen misstänkt person räknas brottet som uppklarat eftersom det då antas att det är brottet som ej kan styrkas.

Resultatet av förstudien visade att vid analyser av uppklaringen för olika län bör en viss försiktighet iakttas, eftersom beslut som räknas som uppklarat används på olika sätt.

Det finns också problem i kvaliteten när det gäller nedläggningsgrunden ”misstänkt minderårig”. En del polismyndigheter använder inte det beslutet utan lägger i stället ner ärendet med ”Annat” därför att det vid den nedläggningsgrunden går att komplettera med en fritext. Ärenden med misstänkt minderårig hanteras också på olika sätt. I en del fall registreras en misstänkt person innan ärendet läggs ner. I andra fall läggs ärendet

ner direkt med nedläggningsgrunden ”misstänkt minderårig” utan att någon misstänkt person registrerats. Om detta beror på att det finns skillnader i bevisnivån för olika ärenden är oklart.

Mars 2009

Brå ansvarar för den officiella kriminalstatistiken och har till uppgift att förse rättsväsendets myndigheter, brottsförebyggande aktörer och övriga användare med statistik av god kvalitet som underlag för beslutsfattande, utredningsverksamhet, debatt och forskning.

Brå:s statistikenhet sammanställer och presenterar, utifrån insamlade uppgifter från rättsväsendets administrativa system, årligen cirka 400 tabeller på månads-, kvartals- och årsbasis inom områdena brott, personer lagförda för brott, kriminalvård och återfall i brott. Uppgifterna redovisas på såväl nationell som regional och lokal nivå.

Tabellerna publiceras på Brå:s webbplats, www.bra.se/statistik, tillsammans med tolkningsanvisningar, kommentarer och analyser, samt i de två publikationerna *Kriminalstatistik* och *Narkotikastatistik*.

Statistik över anmälda och uppklarade brott har förts från år 1950. Statistik över personer misstänkta för brott har förts från år 1975. Sedan år 1995 har Brå ansvarat för och publicerat den officiella kriminalstatistiken, dessförinnan gjordes det av Statistiska centralbyrån.